

Scenariusz zajęć edukacyjnych:

klasy I-III

blok 1: PRIX JEUNESSE - okno na świat

Filmy:

Bracia

reż. Hilt Lochten, 2010, Holandia, 15 min

Zobacz coś, powiedz coś

reż. Martin Orton, Greg Villalobos, Wielka Brytania, 2010, 10 min

To ja i tyle

reż. Ilze Burkovska Jacobsen, Marianne Müller, Norwegia, 2012, 12 min

Design ah!

reż. Masakazu Sato, Japonia, 2012, 12 min

Prix Jeunesse to „Oscar” dla dziecięcych filmów i programów, przyznawany co dwa lata produkcjom z całego świata dla młodych widzów. W bloku wprowadzającym do tego, czym jest film dokumentalny dla dzieci, pokazujemy najciekawsze propozycje z ostatnich dwóch edycji Prix Jeunesse. Różnorodny zestaw jest wstępem do świata filmu dokumentalnego. Pokazuje przekrój form filmowych – od klasycznych filmów dokumentalnych po anima-doki (animowane filmy dokumentalne). Filmy podejmują zarówno poważne tematy społeczne (niepełnosprawność, przemoc), jak i wątki związane ze sztuką, wprowadzając dzieci m.in. w świat designu.

Filmy:

„Bracia”

Historia wielkiej miłości i przyjaźni pomiędzy dwójką braci: 11-letnim Rino i 9-letnim Nikiem. Młodszy jeździ na wózku. Jak więc razem mają grać w piłkę nożną? To proste, wystarczy nieco cierpliwości i pomysłowość! Pływanie? Rino uwielbia, dla Nika jest dosyć trudne, ale przy pomocy brata może się udać. Ciągłe pojawiają się nowe pomysły na zabawy, ale najlepsze są te z wózkiem. Rajdy po podwórku, kręcenie przez Nika bączków z uczezionym z tyłu bratem – to dopiero prawdziwe szaleństwo. Film otrzymał w 2012 roku nagrodę Prix Jeunesse w kategorii: Najlepsza Produkcja Niefabularna dla dzieci w wieku 7-11 lat.

„Zobacz coś, powiedz coś”

Zbiór poruszających historii dzieci na temat ” bullyingu” opowiadanych z perspektywy sprawcy, ofary i obserwatora. Wypowiedzi uczniów brytyjskich szkół podstawowych zostały zebrane podczas kilku warsztatów przeprowadzonych w różnych miejscach kraju. Dokumentalną narrację uzupełniają animowane obrazy, które pozwalają bohaterom zachować anonimowość.

„To ja i tyle”

reż. Ilze Burkovska Jacobsen, Marianne Müller, Norwegia, 2012, 12 min
Portret 7-letniej Emily, która żyje z rozrusznikiem serca. Czy można z nim skakać na trampolinie i bawić się w berka? Radosna dziewczynka wprowadza nas w swój świat, opowiadając o codzienności i o elektronicznym urządzeniu, które gra nieodłączną rolę w jej życiu.

„Design ah!”

Zbiór japońskich filmików pokazujących dzieciom, czym jest design. W lekkiej, zabawnej formie, w której przeplatają się kształty i dźwięki, zwracają uwagę dzieci na otaczające nas wzornictwo. Każdy filmik wykorzystuje inną technikę: rysunek, zdjęcia i animację poklatkową.

Opracowała: Lucyna Zembowicz (Fundacji Generator)

Zachęcamy, by po filmach obejranych wspólnie z dziećmi w ramach Akademii Dokumentalnej przeprowadzili Państwo zajęcia w klasie. Idealnie gdyby mogły odbyć się tego samego dnia, gdyż dzieci będą wtedy lepiej pamiętać obejrane historie oraz wywołane przez nie emocje.

Podstawowa zasada pracy z filmem jest prosta - nie pozostawiamy filmu bez komentarza. Każdy film, nawet ten pokazywane dzieciom w świetlicach jako forma rozrywki, to dobry punkt wyjścia do dyskusji. Filmy pobudzają do myślenia i wypowiadania się w grupie, dając możliwość konfrontacji własnego zdania z opiniami innych osób, pozwalają na bezpieczną identyfikację z postacią bądź z problemem, zwalniają z konieczności (dla wielu - bariery nie do przebycia) mówienia o sobie, we własnym imieniu, a jednak dając okazję dowiedzenia się czegoś na swój temat.

Film uruchamia różne typy naszej inteligencji, oddziałuje nie tylko na zmysł wzroku, ale i słuchu. To wszystko pomaga dzieciom skupić uwagę i zapamiętywać. Dyskusje po filmach wspaniale rozwijają umiejętności formułowania myśli czy krytycznego myślenia, ułatwiają zrozumienie siebie samych oraz innych.

Zapisane poniżej pytania do dyskusji oraz aktywności potraktujcie Państwo jako propozycję. Możecie wrócić do każdego z filmów zaprezentowanych podczas seansu i omówić je z dziećmi po kolei albo skupić się tylko na jednym, dwóch. Niech dzieci same zdecydują, dzieląc się z Państwem swoimi odczuciami. Być może okaże się, że któryś z filmów poruszył ich w sposób szczególny i właśnie o nim będą chciały rozmawiać.

Przywołajcie ponownie definicję filmu dokumentalnego (w zestawieniu z fabularnym i animowanym), tak by dzieci utrwaliły sobie różnice między nimi.

FILM FABULARNY. Powstaje na podstawie wcześniej napisanego scenariusza. Są do niego zaangażowani aktorzy, którzy odgrywają role w wymyślonej, fikcyjnej historii.

FILM DOKUMENTALNY. Ma na celu pokazanie rzeczywistości. To film o autentycznym, prawdziwym wydarzeniu, na które twórca – reżyser nie ma wpływu. Film dokumentalny jest po to, aby pokazać prawdziwy świat i prawdziwych ludzi, przyjmując ich punkt widzenia i starając się ich zrozumieć.

FILM ANIMOWANY. To film w którym aktorzy zastąpieni są przez rzeczy lub rysunki. Najbardziej popularnymi filmami animowanymi są kreskówki, ale istnieje wiele innych rodzajów filmu animowanego.

Propozycje pytań i zadań do filmów z pokazu:

1. „Bracia”

Być rodzeństwem osoby niepełnosprawnej.

Pierwszy film opowiadał o niezwykłej, pełnej akceptacji i zaangażowania relacji dwóch braci. Jeden z nich, Nik cierpi na chorobę mięśni i jeździ na wózku. Drugi jest jego opiekunem i pomocnikiem.

Film nie wprowadza postaci rodziców skupiając się na uczuciach i codziennych relacjach obu chłopców.

Pytania do filmu:

- Czy podobał się Wam film „Bracia”?
- Czy do któregoś z braci poczuliście szczególną sympatię? Dlaczego?
- Czy podoba wam się to w jaki sposób traktują się bracia, jak się do siebie odnoszą? W jaki sposób starszy brat Rino pomaga niepełnosprawnemu Nikowi?
- Czy to normalne, że rodzeństwo kłóci się ze sobą? Jak to jest w waszych rodzinach?
- Jakie cechy charakteru zauważyliście u młodszego Nika, których brakowało Rino? (cierpliwość – scena na rybach, wytrwałość)
- Czy brakowało Wam w filmie postaci rodziców? Czy waszym zdaniem chłopiec taki jak Rino może wziąć na siebie cały ciężar opieki nad niepełnosprawnym bratem?
- Czy znacie w swoim otoczeniu osoby, które poruszają się na wózku albo o kulach?
- Jak myślicie, jak czuje się taka osoba?
- Czy uczenie się jest trudniejsze, kiedy jest się osobą niepełnosprawną?
- Jak moglibyśmy wspierać kolegę/koleżankę na wózku, gdyby był uczniem naszej klasy?

Zadania

- Jeśli masz rodzeństwo zastanów się i opowiedz (lub napisz jak pracę domową) w jaki sposób mógłbyś mu pomagać, być dla niego wsparciem? Dlaczego czasem jest to takie trudne?
- Użyj swojej wyobraźni i spróbuj samodzielnie napisać tekst o tym, jak to jest być osobą niepełnosprawną. Wczuj się w sytuację takiej osoby i jej uczucia i napisz tekst z jej punktu widzenia.

2. „Zobacz coś, powiedz coś”

Pytania do filmu:

- Na czym polega dręczenie, prześladowanie osoby (lub grupy osób) przez większość? Przypomnijcie sobie przykłady z filmu „Zobacz coś, powiedz coś”.

- Co ma zrobić osoba nękana przez otoczenie?
- Jak się zachować, gdy ktoś w naszym otoczeniu jest prześladowany?

Zadania:

- Poproś uczniów aby techniką burzy mózgów pomogli ci wymyślić listę typowych zachowań prześladowcy. Zapisz je na tablicy. Dodaj poniższe punkty, jeśli nie padły ze strony dzieci:
 - wymuszanie pieniędzy lub przedmiotów
 - bicie
 - ośmieszanie i poniżanie
 - przezywanie
 - niszczenie cudzej własności
 - kradzież
 - powtarzające się wykluczanie z zajęć i zabawy
 - zmuszanie do zrobienia czegoś
 - grożenie
 - plotkowanie i kłamanie na temat danej osoby
- Przejrzyjcie listę i poproś uczniów, aby ci, którzy byli bici, zastraszeni, ośmieszani itp., podnieśli ręce. Podkreśl, że wszystkie z powyższych bolesnych doświadczeń można zaliczyć do prześladowania. Zapytaj czy któreś z dzieci chce opowiedzieć o swoim doświadczeniu związanym z prześladowaniem. Jeśli nie, postaraj się przełamać lody, podając przykład z własnego doświadczenia. Poprowadź dyskusję po każdej historyjce opowiedanej przez dzieci i podkreślaj, że ważne jest, aby uczniowie reagowali, kiedy są świadkami przemocy lub, kiedy jej doświadczają. Powiedz uczniom że nękanie innych nie będzie tolerowane, chociaż aby można było je powstrzymać, musi być zgłoszone. Zapewnij, że zgłaszając takie zdarzenia pozostaną anonimowi.

3. „To ja i tyle”

Pytania do filmu:

- Jak to jest żyć z rozrusznikiem serca? Zapytaj dzieci czy ich zdaniem to trudne.
- Czy pamiętacie w czym ten fakt ogranicza dziewczynkę? (nie może grać np. w palanta, przechodzić przez bramki magnetyczne na lotnisku)
- Jakie emocje towarzyszą Emily kiedy opowiada o sobie?
- Czy znacie kogoś, kogo serce, tak jak serce Emily, potrzebuje pomocy by pracować?
- Jakie znacie inne zdobycze medycyny które pozwalają żyć ludziom mimo choroby czy niepełnosprawności (protezy rąk i nóg, sztuczne serce, implanty słuchowe, sztuczna nerka, okulary, zastrzyki dla cukrzyków, dieta dla alergików itp.)

- Czy poznając kogoś od razu możemy się domyśleć, że ma jakieś problemy ze zdrowiem, na przykład rozrusznik serca?

Zadania:

- Poproś dzieci by wyobraziły sobie jak to jest być:
 - osobą niewidomą
 - osoba niesłyszącą
 - osobą bez rąk lub nóg
- Możesz zaproponować by przez minutę zamknęły oczy czy zasłoniły sobie uszy i w ten sposób doświadczaly otaczających je dźwięków czy obrazów. Po tym krótkim eksperymencie niech spróbują opisać swoje wrażenia i odczucia. Jak różni się sposób postrzegania tego, co nas otacza przez osoby niepełnosprawne?

4. „Design ah!”

Pytania do filmu

- Co to jest design? (najprościej: projektowanie, wymyślanie najróżniejszych rzeczy)
Zastanówcie się wspólnie jak zrobione są różne rzeczy. Zapytaj dzieci o przedmioty znajdujące się w klasie, potem o te, które są w ich domach, takie, które widza na ulicy. Na przykład:
- Z czego zrobiona jest ławka przy której siedzicie? Jak można by ją ulepszyć?
- Z czego zrobiony jest talerz? Jak się go robi? Z jakich materiałów można go stworzyć (ceramika, szkło, plastik, drewno, metal)? Jak udekorować?
- Jakie znacie przedmioty, które ludzie szczególnie chętnie wymyślają by sobie urozmaicić i rozweselić życie? (meble, naczynia, samochody, okulary, buty, ubrania, biżuteria, książki)

Zadania:

- Zaproponuj dzieciom zabawę w projektowanie. Niech wymyślą jakiś przedmiot, sposób organizacji przestrzeni czy dekoracji i spróbują narysować swój pomysł. Przypomnij im radę, której udzieliła występująca w filmie projektantka Fumi Szibata:
„Musicie nazwać słowami to, co myślicie o różnych rzeczach. Na przykład: „To jest kłębiaste jak chmura” . Albo: „To coś będzie się źle trzymać w ręce” . Zawsze świetnie jest ubrać myśli w słowa. To pomoże wam tworzyć dobre projekty. Jeśli znajdziecie jakiś słaby punkt, możecie poprawić projekt. Starajcie się mówić o tym, jakie uczucia wywołuje w was przedmiot. Starajcie się mówić, jakie wrażenie robi na was przedmiot.

Zadanie domowe:

- Zaprojektujcie – rysując lub opisując słowami jedno z poniższych miejsc: szkolna klasa, wasz

pokój, kino, plac zabaw. Dajcie się ponieść fantazji i niech was nic nie ogranicza w wymyślaniu nawet najbardziej szalonych rozwiązań i przedmiotów. Na tym właśnie polega projektowanie!

- Zapytajcie w swojej bibliotece o książkę „D.e.s.i.g.n. Domowy elementarz sprzętów i gratów niecodziennych” i jeśli ją tam znajdziecie, wypożyczcie do domu.

Polecane lektury i strony uzupełniające temat:

- www.akademiadokumentalna.pl – strona projektu dedykowanego edukacji poprzez film dokumentalny
- Radivoje Andrić „Jak zrobić film” , Wydawca: Film Pro
- Ewa Solarz, Aleksandra i Daniel Mizieliński „D.e.s.i.g. Domowy elementarz sprzętów i gratów niecodziennych” , Wydawnictwo Dwie siostry
- Ze strony Ośrodka Rozwoju Edukacji - www.ore.edu.pl, pobrać można wiele cennych opracowań dotyczących profilaktyki agresji i przemocy w szkole. Znaleźć je można na podstronie wydziału Wychowania i Profilaktyki, gdzie w materiałach do pobrania należy odszukać katalog „Profilaktyka agresji i przemocy” . Polecamy szczególnie:
 - Katarzyna Fenik „Psychologiczne aspekty bullyingu: perspektywa sprawcy, ofiary i świadka”
 - Anna Borkowska, Joanna Szymańska, Marta Witkowska „Przeciwdziałanie agresji i przemocy w szkole. Poradnik dla nauczycieli”
 - Stanisław Orłowski „Mobbing i bullying w szkole. Charakterystyka zjawiska i program zapobiegania”
- Scenariusz zajęć edukacyjnych „Jak sobie radzić z przemocą i agresją?” do pobrania ze strony www.szkolabezprzemocy.pl
- serwis Fundacji Generator www.projekcje.edu.pl przeznaczony dla rodziców i wychowawców, który uczy jak być świadomym pośrednikiem w kontakcie dzieci z mediami. To nowoczesne narzędzie upowszechniana potencjału wychowawczego mediów, ze szczególnym uwzględnieniem filmu. Zawiera też wyszukiwarkę filmów dla dzieci i młodzieży.